

Bijeenkomst NVMO werkgroep PMO
22 september 2010 13.45 – 17.00 uur
UMC Utrecht

Confrontatie met ziekte en dood, wat doe je ermee in het onderwijs?

Frans Grosfeld, psycholoog
UMC Utrecht

Afdeling Klinisch Vaardigheidsonderwijs (Directie Onderwijs en Opleidingen)

De NVMO werkgroep *Praktijk van het Medisch Onderwijs* (PMO) organiseert op 22 september 2010 een bijeenkomst over onderwijs in het benaderen van patiënten met een slechte prognose. Dit onderwerp wordt ingeleid door Frans Grosfeld, docent communicatievaardigheden van het Klinisch Vaardigheidsonderwijs van het UMC Utrecht.

Achtergrond en context

Indrukwekkende gebeurtenissen tijdens de co-schappen hebben vaak met slecht nieuws, sterven en dood te maken, vooral wanneer het om patiënten gaat waarmee de co-assistent persoonlijk contact heeft gehad. Slecht nieuws, sterven en dood confronteren de co-assistent met diens eigen sterfelijkheid. Wanneer deze daar nooit eens bij stil heeft gestaan, er dus nog niet over na heeft gedacht, is de kans klein dat hij een ander in diens 'doodsnood' kan helpen en begeleiden. In het Raamplan van de Artsopleiding 2009 (van Herwaarden et al.) wordt daarom als bekwaamheid van de arts genoemd dat deze "in staat is te reflecteren op het eigen functioneren in moeilijke, indrukwekkende of schokkende situaties en eigen gevoelens, normen en waarden in relatie tot existentiële vragen over leven, dood, ziekte en gezondheid kan onderkennen." In het UMC Utrecht werd daarom gezocht naar een geschikte werkvorm om bij te dragen aan deze door de student te verwerven bekwaamheid.

Een dit jaar ontwikkeld cursusthema met de titel "Omgaan met een ongunstige prognose" is ingebed in een onderwijsprogramma waarin aandacht is voor het hanteren van emotioneel beladen gespreksthema's. Dit programma wordt in het vierde jaar van de opleiding geneeskunde aangeboden, waarin de studenten gedurende hun co-schappen geconfronteerd worden met patiënten met ernstige ziekten en infauste prognoses.

Gekozen is voor een zelfstudie-opdracht en een werkgroepbijeenkomst. In de zelfstudie-opdracht bekijkt de student een digitaal videoboek (Second Chance Foundation, 2008). In het digitaal videoboek vertellen acht ongeneeslijk zieke patiënten over hun leven. Zij gaan in op emotionele aspecten en zingevingvragen rond het thema sterven en dood. Naar aanleiding van de video dient de student vragen te beantwoorden. De antwoorden op deze vragen worden meegenomen naar de werkgroepbijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst gaan de studenten in gesprek met een echte patiënt voor wie de dood door ernstige ziekte wel heel dichtbij kwam. Na afloop van het gesprek wordt met de studenten gekeken naar de betekenis ervan in relatie tot de eerder besproken patiënten uit het videoboek en hoe de patiënt omgaat met zijn of haar ziekte.

Doel van dit onderwijs is dat de student zich bewust wordt van de eigen gevoelens, gedachten en normen ten aanzien van het ernstig ziek zijn, sterven en dood en dat hij zich bewust wordt van de vaardigheden die nodig zijn om een patiënt die misschien gaat sterven – en ook diens naasten – adequaat te kunnen helpen.

Werkwijze

Frans Grosfeld zal in een inleiding de elementen van dit onderwijs nader beschrijven en illustreren. Vervolgens krijgen de deelnemers aan deze PMO bijeenkomst de gelegenheid om enkele onderdelen van het onderwijs zelf te ervaren. Er worden enkele fragmenten getoond van het digitaal videoboek waarover de deelnemers vragen moeten beantwoorden die daarna besproken zullen worden. Tot slot volgt een plenaire bespreking van het onderwijsprogramma met uitwisseling van ervaringen met vergelijkbare programma's elders.

Doelen

Nu in Utrecht in augustus 2010 een pilot is begonnen met betrekking tot deze specifieke vorm van onderwijs, willen we de eerste ervaringen delen. Bovendien rijzen vragen als:
Is er vergelijkbaar onderwijs in andere faculteiten? Waarin liggen de verschillen en overeenkomsten?
Welke werkvormen zijn gekozen? En hoe toereikend zijn deze?

Doelgroep

Docenten in het medisch onderwijs, onderwijskundigen en medische studenten

Literatuur

- Haes JCJM de, Hoos AM, Everdingen. JJE van. Communiceren met patiënten. Elsevier/Bunge, Maarssen, 1999, 147-160.
- Herwaarden CLA, Laan RFJA, Leunisse RRM. Raamplan Artsenopleiding 2009. Houten: Badoux, 2009
- Kubler-Ross, E. (1969). *On death and dying*. New York: Springer Publishing Company
- Second Chance Foundation, 2008. Project <http://www.alsjenietmeerbeterwordt.nl/>
- Stroebe, M., & Schut, H. (1999). The dual process model of coping with bereavement: Rationale and description. *Death Studies*, 23, 197-224.

Aanmelding

U kunt zich voor deze bijeenkomst aanmelden via het inschrijfbericht in de aankondigingsmail.

Vul de vereiste gegevens in en verstuur de mail dmv reply aan m.verwijnen@sk.unimaas.nl.

U ontvangt per omgaand een bericht van ontvangst. In het weekend voorafgaand aan de bijeenkomst volgt een definitieve bevestiging met programma, nadere instructies en informatie over de locatie.

Er zijn geen kosten verbonden aan deelname

Er kunnen **maximaal 25** personen deelnemen. Inschrijving op volgorde van aanmelding.

Opgeven vóór uiterlijk woensdag 15 september 2010.

Algemene informatie:

De bijeenkomsten/workshops van de NVMO werkgroep PMO zijn bedoeld om *van elkaar te leren* door uitwisseling van ervaringen over de praktijk van het medisch onderwijs. Doelgroep: medewerkers en studenten aan de verschillende medische opleidingen. Elk jaar worden 5 bijeenkomsten georganiseerd waarvan één tijdens het NVMO-congres. De algemene werkwijze is: inleiding van het onderwerp door een collega die de lokale aanpak/ervaring/ontwikkeling en eventuele vraagstellingen beschrijft of laat ervaren. Hierna bespreking met uitwisseling van lokale ervaringen van elders door de aanwezige deelnemers. Deelnemers worden expliciet uitgenodigd om eigen materiaal en ervaringen in te brengen.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de coördinatoren van de werkgroep PMO:

Monica van de Ridder (j.m.m.vanderidder@umcutrecht.nl) en Maarten Verwijnen (m.verwijnen@sk.unimaas.nl).